

Asia: VN/26964/2022

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttäminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto työryhmämietinnöstä: Avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttäminen

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) pitää perusteltuna ja kannatettavana, että avioliittoon pakottamisen rangaistavuutta selkeytetään rikoslaisissa. On kannatettavaa, että rikoslain ihmiskauppaa koskevaa säännöstä täsmennetään siten, että säännökseen lisätään teon tarkoituksiksi avioliittoon pakottaminen. On myös kannatettavaa, että sääntely kattaa juridisesti pätevän avioliiton ohella sellaiseen rinnastettavan liiton. Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, olisiko tärkeää lisätä oma erillissäännös pakkoavioliiton osalta rikoslakiin, kuten esimerkissä Ruotsissa ja useassa muussa maassa on tehty. Kuten mietinnössä todetaan (s. 62), erillissäännöksen myötä avioliittoon pakottamisen rangaistavuus olisi selkeämpää myös niiden yhteisöjen näkökulmasta, joiden piirissä avioliittoon pakottamista voi esiintyä. Lisäksi mietinnössä todetaan, että erillissäännöksen voisi katsoa vastaavan suuremmin esimerkiksi Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmän (GREVIO) suosituksiin.

MLL pitää tärkeänä, että esityksen perusteluja täsmennettäisiin ja tarkennettaisiin alle 18-vuotiaiden osalta. Alaikäisen asemaan ja oikeuksiin liittyviä kysymyksiä problematisoidaan ja tuodaan mietinnössä esille, mutta käsittelyn perusteella ei saa selkeää kuvaa siitä, milloin alaikäisen kohdalla on kysymys ihmiskaupasta tai millaisin premissein asiaa harkitaan (ks. esim. mietinnön sivut 83 ja 95). Vertailun vuoksi voidaan todeta, että hallituksen esityksessä laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 172/2021 vp) nostetaan esille selkeämmin, tarkemmin ja monipuolisemmin niitä eri tilanteita ja ehtoja, joiden kautta arvioidaan alaikäisen kohdalla avioliiton tunnustamista/kumoamista (esim. HE 172/2021 vp luku Ulkomaille alaikäikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen sekä luku vaikutusten arvioinnista tältä osin).

MLL korostaa, että pakkoavioliittojen ehkäisemiseksi on ensiarvoisen tärkeää toteuttaa lainsäädäntömuutosten ohella myös muita uhrin asemaa vahvistavia toimia. Tiedollisten oikeuksien merkitys on myös keskeinen, jotta uhri voi ylipäätään tietää oikeuksistaan ja hakea sitä apua ja

tukea, jota hänelle kuuluu. Tässä yhteydessä on hyvä ottaa huomioon esim. YK:n lapsen oikeuksien komitean ja CEDAW-komitean yhteinen yleiskommentti haitallisista käytännöistä (CEDAW/C/GC/31 – CRC/C/GC/18).

MLL painottaa, että politiikka- ja toimintaohjelmissa, joiden tarkoituksena on ehkäistä lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, tulee määrätietoisesti nostaa esille alaikäisten osalta avioliittoon pakottaminen ja siihen liittyvät erityiskysymykset. Suomi toimii Itämeren maiden valtioiden neuvoston (CBSS) puheenjohtajana 2023–2024. Suomen puheenjohtajakaudella tehdään tiivistä työryhmäyhteistyötä, jonka puitteissa kootaan ja jaetaan parhaita käytäntöjä lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan ja väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä uhrien auttamiseksi ja tukemiseksi. Samoin on tarkoitus tuottaa tutkimustietoa ja käytännön tekemisen kautta kertynyttä osaamista päätöksenteon ja konkreettisten toimenpidesuunnitelmien pohjaksi. Tämä tieto ja osaaminen on tärkeää saada hyödynnettyä eri kansallisissa toimintaohjelmissa ja -suunnitelmissa.

Helsingissä 18.4.2024

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa

pääsihteeri

Esa Iivonen, johtava asiantuntija

Kirsi Pollari, erityisasiantuntija

Pollari Kirsi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry